

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Energipriser og omkostninger i Europa«

COM(2014) 21 final

(2014/C 424/10)

Ordfører: **Richard Adams**

Kommissionen besluttede den 15. januar 2014 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Energipriser og -omkostninger i Europa«

COM(2014) 21 final.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, som vedtog sin udtalelse den 21. maj 2014.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 499. plenarforsamling den 4.-5. juni 2014, mødet den 4. juni, følgende udtalelse med 140 stemmer for, 10 imod og 13 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. Energipriserne taget som helhed har nået og forventes at overstige det nuværende historisk høje niveau. Mange private forbrugere i EU oplever dette i form af en alvorlig belastning af deres budget, og erhvervsforbrugere er ofte lige så hårdt ramt. I meddelelsen understreges det, at civilsamfundet skal have en større forståelse for, hvordan sammensætningen af energipriser kan tilgodese såvel vores klimamålsætninger som vores behov for energisikkerhed. Uden en sådan forståelse vil hverken den politiske vilje eller forbrugernes accept kunne tilvejebringes.

1.2. Energipriserne kan udgøre en betydelig konkurrenceevnefaktor for erhvervslivet. Imidlertid må en økonomisk analyse af erhvervslivets konkurrenceevne ikke begrænses til energipriserne. Andre nøglefaktorer såsom energiintensitet, energiomkostningernes andel af de samlede produktionsomkostninger og profitmarginen bør også tages i betragtning. Det er vigtigt, at kampen mod klimaændringer hænger sammen globalt. Hvis EU tager føringen, er der risiko for konsekvenser såsom manglende konkurrenceevne, udflytning af produktion og kulstofeksport.

1.3. Energieffektivitet, vedvarende energi og andre egne energikilder kan alt sammen forbedre forsyningssikkerheden, men er hver for sig forbundet med faktorer som omkostninger, risici, miljøindvirkning og samfundsmæssig accept. Da der er forskelle mellem nationale tilgange og holdninger, er en gennemsigtig omkostningsanalyse og en omlægning og bedre koordinering af støtteinstrumenterne (såsom feed-in-lovgivning og -tariffer) af afgørende betydning for fastlæggelse af et acceptabelt energimix i hver medlemsstat, ligesom samarbejde med nabolandene er vigtigt.

1.4. Det er nødvendigt at sikre erhvervslivets evne til at tilpasse sig i fremtiden, således som det har været tilfældet hidtil, og styrke navnlig energisektorens evne til at foretage de nødvendige investeringer i energisystemet. Dette vil forudsætte, at regeringerne påtager sig faste forpligtelser, som er forenelige med EU's indre energimarked.

1.5. Det indre energimarked skal fuldføres, men for at dets fulde potentiale kan komme til udtryk, skal det ledsages af passende markedsbaserede instrumenter, en reel koordinering på EU-niveau af de nationale energipolitikker og en tydelig fælles retning. En styrket vægt på gennemsigtige og korrekte data er en nødvendig forudsætning. Der skal tages hensyn til de enkelte medlemsstaters særlige situation, f.eks. forekomsten af 'energigøer', og i analysen af priserne skal man tage i betragtning, at uden en udbygget infrastruktur, der kræver væsentlige investeringer, kan det indre energimarked ikke fuldføres og dets fordele ikke udnyttes af medlemsstaterne.

1.6. Omkostningsoptimering gennem tættere EU-koordinering og solidaritet er altafgørende, eftersom energipolitikens instrumenter forbliver under medlemsstaternes direkte kontrol. En sådan koordinering har hidtil været svag, og der er brug for en ny tilgang. Det er i en situation med stigende forsyningsusikkerhed også vigtigt, at medlemsstaterne udviser solidaritet, og at der lægges større vægt på yderligere forskning og udvikling for at løse de problemer, der er i energiproduktions- og -forsyningskæden.

1.7. Med udvikling af likvide gashubs mellem grupper af medlemsstater kan man optimere og reducere omkostningerne ved at bidrage til afkoble forbindelsen mellem olie- og gaspriser og forbedre generatorernes fleksibilitet.

1.8. For at styrke koordineringen efterlyser EØSU, at der arbejdes for og ydes direkte støtte til et omfattende program, der skal integrere energidialogen på EU-plan. Denne bør inddrage energiforbrugere, private såvel som erhvervs-mæssige, og de forretningsmæssige og institutionelle aktører i energikæden såvel som lokale, regionale og nationale myndigheder.

1.9. Denne europæiske energidialog, som skal være inklusiv, repræsentativ, uafhængig og gennemsigtig, bør også danne grundlag for den nye styringsproces, som Kommissionen har foreslået for at indfri de energi- og klimamålsætninger, der er blevet foreslået som led i rammepakken for 2030.

2. Indledning og baggrund

2.1. Energiforbruget, navnlig for elektricitet, er for de fleste private og erhvervs-mæssige forbrugere i flere år steget hurtigere end inflationen. Husholdninger i hele Europa har følt virkningen for deres private budgetter, og energifattigdommen er vokset betydeligt i visse medlemsstater. Visse erhvervssektorer konkurrenceevne, navnlig de energiintensive erhverv, er også påvirket. Hidtil har industrien ofte reageret på høje priser ved at forbedre sin energieffektivitet og specialisere sig i produktion med høj merværdi, men noget tyder på, at mulighederne for at gøre dette er svindende. Den økonomiske nedgang har yderligere øget presset og trods energieffektivitet og nedskæringer stiger udgifterne fortsat for de fleste forbrugere.

2.2. Den pakke, som Kommissionen fremlagde i januar 2014, indeholder to vigtige rapporter, der er direkte relevante for priser og omkostninger. Den ene er Kommissionens arbejdsdokument 'Energy Prices and Costs' og den anden 'Energy Economic Developments in Europe'. Pakken opstiller energi- og klimamålsætninger for perioden indtil 2030 og lægger op til, at klimabeskyttelse, opretholdelse af erhvervslivets konkurrenceevne og sikring af økonomisk overkommelig energi til borgerne kan forenes. Dette vil forudsætte en fælles forståelse, erkendelse og formidling af de konkrete økonomiske, sociale og miljømæssige fordele ved at reducere emissionerne og gøre økonomien grønnere. Der er i pakken en implicit erkendelse af, at det er afgørende, at offentligheden bakker op, og at der er behov for en mere realistisk tilgang til udfordringerne, navnlig med hensyn til finansiering. Kommissionen hævder, at 'målsætningerne sender et stærkt signal til markedet med tilskyndelse til private investeringer i nye rørledninger og elektricitetsnet eller kulstoffattige teknologier' ⁽¹⁾.

2.3. I meddelelsen om energipriser og -omkostninger, som er genstand for denne udtalelse, anfører Kommissionen i lighed med Det Internationale Energiagentur (IEA) ⁽²⁾, at kombinationen af verdensmarkedspriserne, vigtige storinvesteringer i infrastruktur og energieffektivitet og klimarelaterede afgifter vil gøre, at energiprisen vil forblive på det nuværende, historisk høje niveau. Ikke alene kan dette få alvorlige følger for forbrugerne, men den nuværende engroselectricitetspris på ca. 40 EUR pr. MWh vil tillige gøre det svært for sektoren at foretage de nødvendige investeringer med henblik på både at udskifte aldrende udstyr og håndtere klimaændringerne. Denne udtalelse koncentrerer sig om civilsamfundets sandsynlige reaktion og om, i hvilken grad der kan etableres et stærkt markedssignal og en kraftig politisk reaktion, således at politikmålene kan nås.

⁽¹⁾ Indledning: http://ec.europa.eu/energy/2030_en.htm

⁽²⁾ World Energy Outlook, IEA, 2013.

3. Resumé af Kommissionens meddelelse

3.1. I de fem år efter 2008 steg detailenergipriserne i Europa, i visse medlemsstater ganske betydeligt, trods relativt stabile engroselectricitetspriser og -gaspriser. Virkningerne for private og erhvervsmæssige forbrugere, navnlig under den økonomiske nedtur, har været betragtelige og vil formentlig fortsætte. Der er tillige store forskelle mellem medlemsstaterne imellem, idet nogle forbrugere betaler 250-400 % mere end andre. En betydelig del af disse stigninger skyldes stigninger i transmissions- og distributionsomkostningerne og i skatter og afgifter. Ikke desto mindre er prisen for primær energi den vigtigste enkeltstående faktor i prissammensætningen.

3.2. EU's regeringer skal fuldføre det indre energimarked i 2014. En liberalisering af markedet vil styrke investeringer og konkurrence og forbedre effektiviteten på mange områder med mulige fordele i form af lavere priser. Forbrugere og erhvervslivet (navnlig små og mellemstore virksomheder) kan spare penge ved at skifte til billigere energileverandører dér, hvor der er tilstrækkeligt mange leverandører.

3.3. EU's regeringer skal også videreudvikle energiinfrastrukturen, diversificere energileverandørerne og forsyningskanalerne og tale med én stemme, når der forhandles med vigtige energipartnere.

3.4. Medlemsstaterne bør endvidere sikre, at energipolitikkerne, som finansieres af slutbrugere og skatteydere, gennemføres så omkostningseffektivt som muligt og følger bedste praksis.

3.5. EU og medlemsstaterne skal gøre mere for at sammenligne netomkostninger og -praksis. En konvergens mellem netpraksisser i Europa har potentiale til at forbedre effektiviteten og nedbringe netomkostningselementet i priserne.

3.6. De private forbrugere og erhvervslivet kan i et vist omfang holde energiomkostningerne nede ved at forbedre energieffektiviteten. Frivillige tiltag fra forbrugere for at tilpasse, hvor meget energi de bruger, og hvornår de bruger den (efterspørgselsreaktion), og innovative energiteknologier kan hjælpe til at spare energi og penge.

3.7. EU skal fortsætte dialogen med internationale partnere om energisubsidier og eksportrestriktioner og bidrage til at beskytte visse erhvervsforbrugere gennem skattemæssige overførsler, fritagelser for og nedsættelser af skatter og afgifter.

3.8. Grundlæggende taler Kommissionen for en fuldførelse af et indre energimarked i EU og bemærker, at husholdningerne og erhvervslivet skal tage initiativer til at forbedre deres energieffektivitet og indføre efterspørgselsreaktion og andre nye energiteknologier og nyskabelser for at spare energi og penge, og at medlemsstaterne betragteligt skal opgradere transmission og distribution. Det bemærkes, at væksten i vedvarende energi kan have en direkte indvirkning på en forbedret energisikkerhed. Det erkendes endvidere, at energifattigdom for private forbrugere i visse medlemsstater kræver handling, navnlig gennem socialpolitiske tiltag. Hvis den forventede forværring af erhvervslivets energimæssige konkurrencestilling udvikler sig, kunne situationen håndteres — navnlig gennem WTO — ved at minimere internationale konkurrenters energisubsidier og også gennem andre skatteoverførsler.

4. Generelle bemærkninger

4.1. Der er tre centrale aspekter ved det strategiske svar, Kommissionen foreslår. Er der — uafhængigt af fuldførelsen af det indre energimarked — tilstrækkeligt meget, der taler for en fortsat eller intensiveret indsats for en 'grøn' økonomi som fremhævet i 2030-rammen, og hvad vil dette betyde for energipriser og -omkostninger? For det andet: Kan civilsamfundet gennem en effektiv social dialog overbevises om, at en sådan tilgang er rimelig og acceptabel? For det tredje: Vil man kunne stimulere markedet til at generere private investeringer i Europa i nye rørledninger og elektricitetsnet og kulstofaffattige teknologier?

4.2. Samlet set er energi i sine forskellige former uden tvivl det mest handlede globale gode udtrykt i værdi. I kraft af energiens centrale rolle i den økonomiske udvikling vil forskning, udvinding, udvikling og produktion og transmission af energi behøve massive investeringer i den kommende tid. Dette gælder også behovet for en sikker energiforsyning, som er blevet tydeliggjort på det seneste. Dette udtrykkes ofte i formuleringen: 'lyset skal holdes tændt', hvor 'lyset' skal forstås som den uundværlige stilling, energi har i det moderne samfund. Det er vigtigt at erkende, at andre energipolitiske målsætninger, såvel nationale som på EU-niveau, i den nuværende situation vil blive sekundære i forhold til forsyningssikkerheden, der bør have en mere fremtrædende plads i meddelelsen, samt at en stræben efter forsyningssikkerhed kan koste penge.

4.3. Samtidig er der, hvis man skal kunne afholde de kort- og mellemlangsigtede omkostninger ved overgangen til kulstoffattig energiproduktion, flere vigtige globale faktorer, der fortsat skal erkendes og understreges.

- Energiproduktion forårsager en betydelig miljømæssig indvirkning på vores planet og på os selv, navnlig gennem klimaforandringer og sundhedsskadelige virkninger.
- 82 % af den nuværende totale energiforsyning tilfredsstilles med fossile brændstoffer, som på lang sigt er en begrænset ressource.
- Den antagede begrænsning i ressourcerne ('peak oil' osv.) synes mindre relevant som følge af nye udvindingssteder og udvikling af nye udvindingsprocesser, og markedspresset for at bruge ukonventionelle fossile brændstofressourcer vil være anseligt.
- Med udvinding af bare en tredjedel af de kendte reserver af fossile brændsler vil kloden komme op over 450 ppm-niveauet for drivhusgasemissioner (svarende til 2 °C), og der bliver fortsat investeret massivt i nye søgnings- og udvindingsteknikker⁽³⁾.

En energiovergang væk fra fossile brændsler er uundgåelig og skal gennemføres. Overgangens hastighed er afgørende — tilstrækkelig hurtig til at forebygge overdrevne klimavirkninger, mens stabiliteten af de økonomiske og sociale strukturer samtidig skal bevares. En fælles global indsats er bydende nødvendig, og det er essentielt, at EU's økonomiske kapacitet til at bidrage til denne overgang opretholdes. Det er vigtigt, at kampen mod klimaændringer hænger sammen globalt. Hvis EU tager føringen, er der risiko for konsekvenser såsom manglende konkurrenceevne, udflytning af produktion og kulstofeksport.

4.4. Erfaringen viser tydeligt, at markederne alene ofte ikke formår at håndtere sociale og miljømæssige spørgsmål — det er ikke deres rolle. EØSU mener, at markederne, hvor gode de end ofte måtte være til at opfylde kortsigtede omkostnings- og effektivitetsmål, bør transformeres gennem effektive markedsbaserede instrumenter, så de kan blive i stand til at opfylde sociale målsætninger⁽⁴⁾. Dette kræver god regulering, støtte og engagement fra civilsamfundet og udvikling af en robust forpligtelse til virksomheders sociale ansvar.

4.5. Hvis samfundet ikke forstår det dilemma, EU og resten af verden står over for, vil hverken den politiske vilje eller forbrugernes accept kunne tilvejebringes. Al sandsynlighed taler for, at priserne fortsat vil stige. Forbrugerne vil fortsat protestere kraftigt mod sådanne stigninger. Udfordringen er at begrænse de politiske og sociale konsekvenser.

4.6. EØSU mener, at den mest effektive tilgang vil være fuldt ud at involvere europæiske energiforbrugere, private såvel som erhvervsmæssige, og de forretningsmæssige og institutionelle aktører i energikæden i en aktiv og kreativ dialog om disse spørgsmål, som vil føre til handling.

⁽³⁾ *The Burning Question*, Mike Berners Lee, Greystone Books, 2013.

⁽⁴⁾ EUT C 226 af 16.7.2014, s. 1-9.

4.7. Der er meget lidt i den foreliggende meddelelse, der går i denne retning. Hvor der 41 gange henvises til 'marked', er der totalt kun tre ubetydelige referencer til 'involvering', 'borger', 'dialog' eller 'konsultation'. Det samme mønster kan genfindes i dokumentet om politikrammen for 2020-2030.

4.8. Konsistens og handling er af vital betydning i denne sammenhæng. Rammedokumentet fra 2011, 'Energikøreplanen 2050', anerkendte og uddybede dette forhold — 'Inddragelse af offentligheden er afgørende' (afsnit 3.4), men der har kun været lidt handling.

4.9. EØSU opfordrer derfor EU-institutionerne og medlemsstaterne til hurtigst muligt at etablere og følge rammen for en europæisk energidialog som foreslået af EØSU i 2013 i udtalelsen om 'Behovet for og metoderne til at inddrage offentligheden i energipolitik' ⁽⁵⁾. En sådan dialog kan spille en opbyggende rolle for etablering og opretholdelse af en EU-dækkende styringsproces for opfyldelse af energi- og klimamålsætninger.

4.10. I forbindelse med en sådan proces bør der lægges vægt på:

- meget større gennemsigtighed, stram regulering og styring på alle niveauer
- borgernes/forbrugernes bedre forståelse for og større tillid til energimarkedets virkemåde med passende uddannelse og rådgivning
- stærkere offentlig inddragelse i fastlæggelsen af det nationale og europæiske energimiks
- medlemsstaternes fleksibilitet med hensyn til at vælge de politikker, der passer bedst til deres nationale energimiks og præferencer, parallelt med en bevægelse i retning af konvergens på EU-niveau
- opfyldelse af nationale mål (drivhusgasser, vedvarende energikilder og energieffektivitet) som led i markedsintegration

4.11. Forskellene i energipriserne i EU er allerede nævnt. Skønt forskelle i produktions- og leveringsomkostninger spiller en rolle i denne forbindelse, er det store spænd i skatter og afgifter på energi en betydelig bidragende faktor. I alle medlemsstater udgør energiafgifter en betydelig andel af de offentlige indtægter, og selv hvis man ser bort fra oliebeskatningen, ville det blive en betragtelig udfordring at finde alternative indtægtskilder til erstatning for en eventuel afgiftsreduktion ⁽⁶⁾.

4.12. Det bør imidlertid også bemærkes, at høje afgiftssatser på visse energityper er alment accepteret — omend modstræbende. I EU udgør olieafgifterne mere end 55 % af prisen sammenlignet med f.eks. 14 % i USA og 41 % i Japan.

4.13. Der skal tages hensyn til de enkelte medlemsstaters særlige situation, f.eks. forekomsten af 'energiøer', og i analysen af priserne skal man tage i betragtning, at uden en udbygget infrastruktur, der kræver væsentlige investeringer, kan det indre energimarked ikke fuldføres og dets fordele ikke udnyttes af medlemsstaterne.

5. Særlige bemærkninger

5.1. Det indre energimarked volder især problemer på grund af det forhold, at energiforsyningsikkerhed er et vitalt nationalt anliggende, der trods fremskridt i retning af et indre energimarked langt henad vejen fortsat er under direkte statslig kontrol eller indflydelse. Endvidere har tekniske, ressourcemæssige og geografiske faktorer hæmmet markedets udvikling, eksempelvis sammenlignet med mange typer forbrugsvarer.

5.1.1. Den målsætning om gennemførelse af et indre marked for elektricitet og gas, der blev formuleret i 2009 i den tredje energipakke, vil ikke blive nået, og centrale aspekter ved energiliberaliseringen har vist sig svære at gennemføre. Indhøstning af fordelene af en markedsintegration er blevet mødt af modstand fra nationale regeringer, interesseorganisationer og andre samfundskræfter. I visse medlemsstater er der en opfattelse af, at de gennemgribende ændringer i de omstændigheder, hvorunder energi produceres, distribueres og forbruges, kan få uacceptable følgevirkninger.

⁽⁵⁾ EUT C 161 af 6.6.2013, s. 1-7.

⁽⁶⁾ Energy Policy and Energy Taxation in the EU: IREF Europe http://www.irefeurope.org/en/sites/default/files/Energy_policy_EU.pdf

5.1.2. Selv om der sker en vis generel konvergens for engrospriserne i Central- og Vesteuropa, konvergerer detailpriserne ikke, da medlemsstaterne har forskellige nationale ordninger for støtte til investeringer i energisektoren og der er gennemført divergerende nationale politikker for, hvordan disse støtteomkostninger fordeles mellem slutbrugerne. Som konsekvens heraf udvikler der sig et 'ufunderet' elektricitetsmarked, som blot optimerer udnyttelsen af det eksisterende europæiske system. Dette er imidlertid utilstrækkeligt, da der er behov for et 'velfunderet' marked, som indebærer incitamenter til optimale investeringer på EU-plan, både for at bane vej for, at disse investeringer foretages, og for at sikre, at de er omkostningseffektive. F.eks. er en omlægning og bedre koordinering af støtteinstrumenterne (såsom feed-in-lovgivning og -tariffer) af afgørende betydning.

5.1.3. Dette forudsætter større markedslivlighed og hub-pricing navnlig for gas. Der er i visse medlemsstater blevet etableret gashubs, men de er endnu ikke tilstrækkeligt likvide til at udgøre et farbart alternativ til — dyr — olieindeksering og tilvejebringe markedsbaseret prisfastsættelse. Det er derfor vigtigt, at der udvikles regionale gashubs, og at forbindelserne mellem disse forbedres med hensyn til transmissionskapacitet, kontraktforhold og markedsadgang, navnlig fleksible leveringsportioner. Hvis kraftgeneratorer får adgang til markederne, kan deres genereringsperioder optimeres mere fleksibelt. Man kan undgå generering i tabsgivende perioder og opretholde anlæggenes konkurrenceevne og dermed nedbringe omfanget af udekkede omkostninger, der føres over til forbrugerne.

5.1.4. Der består fortsat en usikkerhed om, hvordan energipriserne i medlemsstaterne i bund og grund er sammensat. De detaljerede undersøgelser, Kommissionen er i færd med at gennemføre, og som skal gøre såvel sammensætningen af energipriser som omfanget og virkningerne af subsidier mindre uigennemskuelige, er afgørende for tilvejebringelse af et grundlag for lige vilkår for produktion og prisfastsættelse af energi. Det er nødvendigt fortsat at indsamle data om energipriser og -omkostninger på niveau af de enkelte anlæg for at forbedre gennemsigtigheden af erhvervssektorernes driftsvilkår og for at basere politikkerne på solide data. Det er afgørende at sikre gennemsigtighed som et første skridt i retning af omkostningseffektive politikvalg og en meningsfuld politisk diskussion med offentligheden. Dette gælder også sammensætningen af energileverandørernes profitniveauer. Fraværet af passende statistiske data kan underminere troværdigheden af de beslutninger, der præsenteres som faktabaserede. Sådanne statistiske data bør gøres tilgængelige på alle styringsniveauer.

5.1.5. Erhvervslivet kan foretage investeringer — og har allerede gjort det — for at nedbringe energiforbruget. Imidlertid skal sådanne investeringer have rimelige afkast, og disse investeringer har en tendens til at blive dyrere med tiden.

5.1.6. Hidtil har EU og medlemsstaterne bidraget til at beskytte sårbare erhvervssektorer med en blanding af gratis kvoter, skatte- og afgiftsfritagelse og, i visse begrænsede tilfælde, kompensationsforanstaltninger. Eftersom den store forskel i omkostningerne til klimapolitik mellem EU og EU's vigtigste handelspartnere ikke vil blive mindre i overskuelig fremtid, bør Kommissionen evaluere de eksisterende rammer og se på nye tilgange, som er mere kompatible med det indre marked, når det drejer sig om at håndtere sårbare erhvervssektorer.

5.1.7. Da energisikkerhed er en vital statslig interesse, vil regeringerne acceptere de supplerende omkostninger, der er forbundet med at sikre forsyningen. Da medlemsstaterne tillige, af hensyn til den nationale suverænitet, har svært ved at enes om en tilfredsstillende styringsproces på EU-niveau, medfører dette, at de kan leve med en mindre god markedsindretning. Ikke desto mindre er solidaritet i situationer med energisikkerhed en afgørende forudsætning for fortsat energiforsyning.

5.1.8. På det overordnede plan er der ikke meget, der tyder på, at de meget forskellige energipolitikker, der forfølges af medlemsstaterne, anerkender behovet for en dybere EU-integration. Dette underminerer det indre energimarked og sender forvirrende investeringssignaler. EØSU finder det nødvendigt at tage afgørende skridt mod et egentligt europæisk energifællesskab for at samordne nationale planer, navnlig med henblik på at sikre EU's energiforsyning så billigt som muligt.

5.2. En grønnere økonomi

5.2.1. I princippet er overgangen til en mere bæredygtig og ressourceeffektiv økonomi en veletableret bevægelse. I praksis har økonomisk afmatning, global konkurrence og uenighed mellem medlemsstaterne imellem om prioriteringerne påvirket hastigheden og effektiviteten af overgangen ⁽⁷⁾.

⁽⁷⁾ EUT C 271 af 19.9.2013 s. 18-22.

5.2.2. Politiske erklæringer om en grønnere økonomi har ofte talt EU's målsætninger om bæredygtig udvikling efter munden, idet man hverken har erkendt omfanget af de økonomiske og samfundsmæssige ændringer, som dette ville medføre, eller de strukturelle forhindringer.

5.2.3. Målsætningen er ofte fejlagtigt blevet udlagt som at gøre de eksisterende økonomiske aktiviteter 'grønne', dvs. kulstoffattige, i håbet om, at dette vil resultere i mere vækst og beskæftigelse. Og dog forudsætter en mere grøn økonomi langt mere gennemgribende forandringer af produktions- og forbrugsmønstre — og livsstil — end, hvad der formentligt er socialt acceptabelt på et årti. Praktisk talt ville alle økonomiske aktiviteter skulle transformeres, og i overgangsperioden fra den traditionelle til den grønne økonomi vil niveauet af vækst og jobskabelse være usikkert. Dette bør understøttes gennem en koordineret indsats for forskning og udvikling.

5.2.4. Samtidig har man drastisk underspillet de faktorer, der hindrer en hurtig, effektiv og resultatrig overgang til en grønnere økonomi. Prisfastsættelsen spiller eksempelvis en rolle i følgende sammenhænge:

- modvilje hos de økonomiske sektorer (hævdvundne interesser) og dermed hos politikerne
- fordelene ved eksisterende teknologier, hvis infrastrukturer er færdigbetalte
- fravær af effektiv prisfastsættelse af kulstof
- effektiv regulering af grønne anprisninger
- teknologiske og politiske risici ved nye kulstoffattige teknologier
- jobtab og mulig modvilje i forbindelse med omskoling af arbejdstagerne
- problemer i forbindelse med erhvervslivets transformation og dennes sociale konsekvenser
- finansieringsproblemer på en baggrund af lav (eller negativ) økonomisk vækst og 'budgetkonsolidering'
- skarp international konkurrence
- en kulstoffattig økonomi behøver stærk samfundsmæssig og politisk konsensus og massive private og offentlige investeringer på en baggrund af let adgang til finansiering og en tydelig strategisk vision, med andre ord en velplanlagt 'grøn' økonomi.

5.2.5. Ikke desto mindre skal økonomien gøres grønnere. Opgaven er af betragteligt omfang og særdeles krævende, men der er ikke noget valg, hvis vi ønsker at sikre en bæredygtig fremtid. For at kunne nå målet skal der lægges et tempo, der tager hensyn til balancen mellem politisk troværdighed, økonomisk formåen, stabile sociale systemer og borgernes valg. Forudsætningerne er imidlertid ikke opfyldt, navnlig for så vidt angår det offentlige engagement i at håndtere forhindringerne. Det er tillige en kendsgerning, at der kan udledes tydelige fordele såsom udvikling af en markedsførende position inden for bæredygtig og kulstoffattig energi. EU er langt fremme, når det drejer sig om at indføre forskellige former for kulstoffattig elektricitet til varmesubstitution, og har også en stor sektor, der udvikler bæredygtige transportinnovationer.

5.2.6. Energibesparelser og -effektivitet spiller en afgørende rolle for omkostningsreduktioner. Med hensyn til husholdninger kan der fortsat høstes mange fordele gennem styring af forbrugernes efterspørgsel. I den offentlige sektors bygninger (navnlig nybyggede) vrimer det med gode eksempler på effektivitet og forbrugsreduktioner, og indsatsen for højere energieffektivitet i erhvervslivet, som mange sektorer er godt i gang med, har stadig for mange virksomheder et stort besparelspotentiale.

5.2.7. Markedsbaserede instrumenter (MBI'er) har spillet en meget vigtig rolle som tilskyndelse til en omlægning af medlemsstaternes økonomier. Imidlertid har der i de fleste tilfælde været en manglende konsistens rundt omkring i EU med hensyn til anvendelse af skatter, afgifter, subsidier og MBI'er. Dette har især været tilfældet på energiområdet. MBI'er skal derfor fremme overgangen til en ressourceeffektiv og kulstoffattig økonomi og støtte den økonomiske genopretning⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ EUT C 226 af 16.7.2014, s. 1-9.

5.3. Kravet om effektiv styring, der er nødvendigt, for at EU's energi- og klimamål, som fastlagt i klima- og energipakken, kan indfries, hænger nøje sammen med, at nationale energireguleringsmyndigheder etablerer sammenhængende markedsparemetre. EØSU går stærkt ind for en mere koordineret energipolitik med en konsistent og konvergerende styring af de nationale politikker som et skridt i retning af omkostningsoptimering på EU-niveau og støtter derfor Kommissionens initiativ. Udvalget mener imidlertid, at der skal gøres tilbunds-gående overvejelser for at sikre, at systemet faktisk vil leve op til målsætningerne, og finder, at udvalget kan levere et nyttigt bidrag til kommende kommissionsforslag, navnlig med hensyn til:

- balance mellem fleksibilitet og opfyldelse af energimålsætningerne,
- stærk inddragelse af offentligheden og nationale og EU-tiltags legitimitet,
- fremme af medlemsstaternes ejerskab til processen,
- opnåelse af konsistent og troværdig konvergens på EU-niveau.

5.4. Kommissionens udfordring er at udtænke et styringssystem, der effektivt kan håndhæves, men som er tilstrækkeligt fleksibelt, til at medlemsstaterne kan bakke op om det. EØSU foreslår derfor i tæt samarbejde med Kommissionen at indlede en politisk neutral refleksionsproces, hvor alle berørte aktører bliver hørt. Målet bør være at udtænke et effektivt, fleksibelt og inkluderende styringssystem. Både den proces, hvorigennem offentligheden inddrages, og selve styringssystemet har en afgørende rolle for, at den udfordring, der ligger i energipriser og -omkostninger, kan håndteres og formidles.

Bruxelles, den 4. juni 2014

Henri MALOSSE
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
